

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Hódinka Tivadar*

Cím: *Andrássy Dénes gróf*

Forrás: *Világ*

Bp
(Hely)

1923. 1. 3.
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Andrássy Dénes

Idő

"1923"

Személy

F

ANDRÁSSY DÉNES GRÓF IRTA: HÓDINKA TIVADAR DR.

A világ keveset tud róla... „Ugy-e, az a nagy filantróp és mecénás?... És már el is intézte. Ő pedig, aki immáron egy másik planetáról szemléli a földnek, ennek az ostoba bolygónak az eseményeit, örvendve örvend, hogy ime, *sikerült észrevétlen maradnia*. Mert ez a magyar mágnás, akinél többet egy rangtársa sem áldozott a jótékonyág és kultúra oltárán, mitől sem irtózott inkább, mint attól a hangos jótékonyágtól, amely a jót nem önmagáért a jóért hanem a reklámért gyakorolja. A hiúság, ez az általános emberi vonás, teljesen hiányzik jelleméből. Egy leték, egyesületek, testületek, községek, városok, irodalmi, tudós és nem tudós társaságok kitüntetései, de még a fejedelmi kegy sugarai előtt is, mereven zárkózik el. Áldott emlékü édesatyámnak, Hódinka Mihálynak, az Andrássy Dénes-féle hitbizományi uradalmak egykori kormányzójának, aki évtizedeken keresztül bizalmasa, a rábeszélésnek minden fegyverét harcba kell vennie, midőn nem többről, csak arról van szó, hogy egyik-másik város diszpolgárságát elfogadja. Csak akkor adja be a derekát, amikor édesatyám figyelmezteti, hogy ez oly kitüntetés, amit nem szokás visszautasítani. No, ha nem szokás, akkor inkább — Isten neki! — vállalja, mert azt már mégse szeretné, hogy a visszautasítás révén *beszéljenek róla*... Sok olyan dolog van ennek a kivételes embernek az életében, ami furesának, különösnek, érthetetlennek, sőt rejtélyesnek látszik mindaddig, amíg a rejtély kulcsára bukkanunk. Ez a kulcs: a *Szeretem*. Nem az a földönjáró, közönséges szerelem, amely realisták regényeinek levegőjét fűti, hanem az a mázsi, az egész életet betöltő, ideális szerelem, amely a romantikusok műveiben találkozzunk s amely ma már szinte anakronizmusként hat.

Fiatalon, szíve hajlama szerint nőszül. Válogat az épp oly előkelő és gazdag, mint érdekes és rohatna, hogyne válogathatna *Andrássy* György grófkonzenszes házaspár előit a külföld legexkluzivebb (az óriás dominiumok ura, az országbíró, a sárosi főúrnaságai is szívesen nyitnák meg szalonjaikat, ők ispán, a Széchenyi István gróf utótlarsa, az akadémiacsak egymás társaságára vágyanak. Kettesben járják a alapítótag, stb.) és *Festetics* Mária grófné fia, az ornívészet szent helyeit, kettesben gyöszörködnek a szág legelső családjainak leányaiban, választása azontermeszt szépségeiben, kettesben élvezik a remekban polgári származású nőre, a császárváros egyirók és költők fenséges műveit és kettesben gyakor-színháza karmesterének a leányára. *Hablavec*: Fratrólják a jótékonyág nemes cselekedeteit is, mert, ciskára esik. Igaz, a leány elragadó szépségű, mint az élet igazi művészei, tudják, hogy a kedvelt, szellemes, okos, finom lelkű, előkelő gondolko-

zása, de a házasság, az arisztokrata szülők és rokonság látószögéből, mégis csak mezalliansz. Atyja ki tagadással fenyegeti, a rokonság minden követ megmozgat, hogy szándékától elterítse. *A fiatal gróf hajta* hatatlan. Eszéágában sincs, hogy szerelmét kicsinyes, hiu, családi tradíciók kedvéért feláldozza s szerelmét boldogan vezeti oltárhoz.

Atyja le is veszi kezét engedetlen fiáról, utóbb azonban, halálos ágyán, kibékül vele. Szabadon jöhetne tehát már haza, hogy átvegye az atyja-alapította hitbizomány roppant kiterjedésű uradalmait és élje a dús-gazdag magyar mágnás irigylésreméltó életét és mégsem jön, mert a házasságát hevesen ellenző rokonságról tudni se akar, de meg attól is tart, hogy a származására büszke hazai arisztokrácia éreztetné nejjével a nem egyenrangú származás megbocsáthatatlan bűnét. Hogy az ő legdrágábbját, ha csak egy hüvös szempillantással is, megbántsa valaki? Inkább sose jön haza. Pedig az a „haza” szó magyarul többet jelent, mint más nyelvben, nemcsak „home”-ot hanem „country”-t is s Andrássy Dénes gróf lángoló szereti hazáját.

Esküvő után a fiatal házaspár nászutra indul. Nem afféle konvencionális nászutra, amiről pár hét távollét után félig-meddig (ha ugyan nem egészen) kiábrándultan térnek vissza a nászutasok. Az ő nász-utuk sok-sok éven, hosszú évtizedeken, egy életen át tart és csak akkor ér véget, midőn az egyik nászutas abba a „tartomány”-ba távozik, „ahonnan még nem tért meg utazó”. Az egyetlen Magyarországon, a legkedvesebben kívül, nincs Európának országa, nincs számottevő városa, ahol meg ne fordulnának. Előszerezetlenül a művészet centrumait keresik s ezek között is München, Firenze és Rómát kedvelik leginkább. Mindenhol inkognitó, a gróf predikátumából (esikszentkirályi és krasznahorkai) vett név „Szentkirályi” alatt, teljes visszavonultságban élnek. S bár az épp oly előkelő és gazdag, mint érdekes és rohatna, hogyne válogathatna *Andrássy* György grófkonzenszes házaspár előit a külföld legexkluzivebb (az óriás dominiumok ura, az országbíró, a sárosi főúrnaságai is szívesen nyitnák meg szalonjaikat, ők ispán, a Széchenyi István gróf utótlarsa, az akadémiacsak egymás társaságára vágyanak. Kettesben járják a alapítótag, stb.) és *Festetics* Mária grófné fia, az ornívészet szent helyeit, kettesben gyöszörködnek a szág legelső családjainak leányaiban, választása azontermeszt szépségeiben, kettesben élvezik a remekban polgári származású nőre, a császárváros egyirók és költők fenséges műveit és kettesben gyakor-színháza karmesterének a leányára. *Hablavec*: Fratrólják a jótékonyág nemes cselekedeteit is, mert, ciskára esik. Igaz, a leány elragadó szépségű, mint az élet igazi művészei, tudják, hogy a kedvelt, szellemes, okos, finom lelkű, előkelő gondolko-

sünnel megosztott gyönyörűség: sokszorozott gyönyörűség. Életük a szép és a jó kultuszában merül ki. De a maguk-alkotta kicsiny világ eszményi életét élvezve, lassan-lassan eltávolodnak a nagy világtól s elvesztik érzéküket és fogékonyságukat a gyakorlati élet kérdései iránt. Ez a magyarizata annak, hogy tetteik a felületes szemlélőben gyakran a különködés látszatát keltik.

Házasságuk gyermektelen. Örökbefogadják tehát az apátlan, anyátlan gyermekeket, a szenvedőket, a nélkülözöket, a nyomorgókat, nem-, kör-, valláskülömbőség nélkül. Nem válogatnak, amint a nyomor sem válogat. *Jótéteményeikre a szükség kvalifikál. A leg-*

nagyobb szükség: a legmagasabb kvalifikáció. Ez elvet más vonatkozásban is érvényesítik. Egy példa. Megüresedett a gróf kegyurasága alá tartozó egyik plébánia. Temérdek a pályázó, mert a plébánia a jobbak közül való. A pályázók kérvényeit, ajándó sorokkal, a protektorok egész táborokra támogatja. Csak az egyik pályázónak nincs protektora. A gróf választása azonban épp ez okból rá esik...

— Ezt a szegény örödögöt — írja atyámhoz intézett levelében —, senki sem pártfogolja, pártfogásomba veszem tehát én...

Andrássy Dénes gróf egyéniségét az édesatyámmal intézett sokszáz levél hüen fűkrözi vissza. Egy nagy ur, aki a kismembert is meglátja. Egy arisztokrata, aki lenézi a születési előjogokat. Egy, konzervativizmusáról híres, ősi család sarja, aki a *liberális eszmék* híve. Puritán, aki tékozló — a nagylelkűségben. Mélyen vallásos római katolikus, aki más vallásfelekezetelek szegényeit és egyházait is istápolja. (Hogy a segélyezett hitközségek között zsidó hitközségek is szerepelnek, ma, a magyar kereszténység „röneszánsz-korában”, említeni is alig merem.) Egy ember, akinek szíve van... Ah, az én szürke, kopott tollam erőltén arra, hogy ezt a ragyogó alakot megrajzolja... Mind-egyik levél megszólítása: „Mein bester Hódinka.” Mindegyik levél aláírása: „D. von Szentkirály” (grófi címét csak hivatalos iratokban használja). Mindegyik levél: németül írott. Miért ír a magyar embernek a magyar ember németül? Oly egyszerű, mint amily megható a magyarizata: hogy *Ő* is olvashassa, a szeretett feleség, aki nem tud magyarul. És ha már benne vagyok az indiszkrécióban: ha a gróf adomá-nyoz, a grófnéra háritja (pl. „ezen célra, jelen leve-

emhez az áldottlelkű grófné 10.000 forintot mellékel...“) és viszont. Az sem érdektelen talán, hogy édesatyámnak, ha még oly nagy összeget is küld a grófnak a rengeteg uradalnak jövedelméből, egyszerű levélben kell küldenie. Miért? Azért, mert ha másként adja postára, átvételkor a grófnak igazolnia kell magát s ez neki „kellemetlen“. Persze, az ily nagyuri nemtörődömséghez más idők, más emberek kellettek. No meg más posta is.

A grófnénak viszont az én édes jó anyám a bizalmasa. Hozzá írt leveleit féltő gonddal őrizi most is. E levelek egy ideális női lélek ideális megnyilatkozásai.

Ma már a krasznahorkai fejedelmi mauzoleum csendes lakói mind a ketten. A sors kegyes volt hozzánk. Nem engedte, hogy megérjék a história legnagyobb rémségét, a világháborút és legnagyobb igazságtalanságát, Trianont, amely a többi drágasággal együtt az ősi Krasznahorkát is letépte a magyar föld kebléről. Előbb a grófné távozott, pár évvel utóbb a gróf, akinek élete nevének halála után már csak lassu haldoklás volt.